

Sygn.akt III AUa 706/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Sławomir Bagiński (spr.)

Sędziowie: SA Alicja Sołowińska

SA Dorota Elżbieta Zarzecka

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 stycznia 2018 r. w B.

sprawy z odwołania W. D. (1), M. K. oraz T. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

dotyczące odpowiedzialności następców prawnych za składki na ubezpieczenie społeczne i Fundusz Pracy

na skutek apelacji W. D. (1), M. K. oraz T. D.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 sierpnia 2017 r. sygn. akt V U 76/17

I. **oddala apelację,**

II. **zasądza od W. D. (1), M. K. oraz T. D. solidarnie na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.**

SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Sławomir Bagiński SSA Alicja Sołowińska

Sygn. akt III AUa 706/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z 12 grudnia 2016 r. - wydaną w oparciu o art. 100, art. 97 § 1, art. 98 § 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2015 r., poz. 613) oraz art. 31 i art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 963) – (w pkt I) określił wysokość zobowiązania zmarłego w dniu 17 lipca 2015 r. W. D. (2) (na dzień otwarcia spadku) na łączną kwotę 73.514,24 zł, w tym:

1) na ubezpieczenie społeczne: na 37.773,23 zł z tytułu nieopłaconych składek za okres od 06/2005 r. do 07/2011 r. oraz na 30.189,00 zł z tytułu odsetek za zwłokę naliczonych na 17 lipca 2015 r.;

2) na Fundusz Pracy: na 3.121,01 zł z tytułu nieopłaconych składek za okres od 06/2005 r. do 07/2011 r. oraz na 2.431,00 zł z tytułu odsetek za zwłokę naliczonych na 17 lipca 2015 r.;

W punkcie II decyzji organ rentowy orzekł, że W. D. (1), M. K. oraz T. D., jako spadkobiercy zmarłego płatnika, ponoszą solidarną odpowiedzialność za zobowiązania wymienione w pkt I. W punkcie III ZUS wskazał, że wymienione w pkt I zobowiązanie należy wpłacić w terminie 14 dni od dnia doręczenia niniejszej decyzji na wskazany w niej rachunek bankowy. Organ rentowy wskazał także, że w przypadku nieopłacenia wymienionych w pkt I należności w terminie wyznaczonym w pkt III będą naliczane dalsze odsetki za zwłokę, poczynawszy od następnego dnia po upływie ww. terminu.

Powyzsza decyzji została w całości zaskarżona przez W. D. (1), M. K. oraz T. D.. Odwołujący podnieśli zarzut przedawnienia należności z tytułu składek, do których opłacenia był zobowiązany W. D. (2), a w konsekwencji także przedawnienie zobowiązania spadkobierców. Ponadto, z ostrożności procesowej, przedmiotowej decyzji zarzucili naruszenie art. 29 § 2 pkt 2 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez ich niezastosowanie, podczas gdy pomiędzy W. D. (1), a W. D. (2) została zniesiona małżeństwa wspólność ustawowa orzeczona wyrokiem sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 27 lutego 2004 r. (sygn. akt IV RC 1255/03) co w konsekwencji wyłącza odpowiedzialność małżonka za zaległości w opłacaniu składek.

Wskazując na powyższe odwołujący wnieśli o uchylenie zaskarżonej decyzji i umorzenie postępowania oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na odwołanie, organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Wyrokiem z 29 sierpnia 2017 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku: oddalił odwołanie (pkt I.) i zasądził solidarnie od T. D., W. D. (1) i M. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. 180 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II.).

Wyrok ten został oparty na następujących i ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

W. D. (2) został objęty ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej - od 31 grudnia 1998 r. W dniu 1 maja 2000 r. został zgłoszony do ubezpieczeń z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w spółce (...) sp. z o.o. Z ubezpieczeń tych (jako pracownik w ww. spółce) został wyłączony od 16 grudnia 2002 r. na podstawie decyzji ZUS z 18 stycznia 2007 r. W konsekwencji organ rentowy 18 stycznia 2007 r. wydał jeszcze jedną decyzję, w której stwierdził, że W. D. (2) - z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej - podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu) 16 grudnia 2002 r. W. D. (2) nie zaskarżył tych decyzji, wskutek czego - z dniem 7 marca 2007 r. - stały się prawomocne

W dniu 17 lipca 2015 r. W. D. (2) zmarł. Zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w Białymstoku z 21 lipca 2016 r. (sygn. akt II Ns 2519/16) spadek po nim na podstawie ustawy nabyli: żona W. D. (1) (w 1/3 części), córka M. K. (w 1/3 części) oraz syn T. D. (w 1/3 części).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził zaległość z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne oraz Fundusz Pracy za okres od czerwca 2005 r. do lipca 2011 r. i decyzją z 12 grudnia 2016 r. określił wysokość zobowiązań zmarłego W. D. (2) na dzień otwarcia spadku na łączną kwotę 73.514,24 zł. Jednocześnie organ rentowy orzekł, że odpowiedzialność za ww. zaległość, jako spadkobiercy zmarłego płatnika, ponoszą solidarnie jego żona i dzieci (W. D., M. K. oraz T. D.).

W ocenie Sądu Okręgowego źródło zobowiązań spadkobierców W. D. (2) wynika wprost z przepisów ordynacji podatkowej oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie, bowiem z art. 31 ustawy systemie ubezpieczeń społecznych, szczegółowo wymienione w nim przepisy Ordynacji podatkowe, dalej jako „o.p.” (m.in. art. 97 § 1, art. 98 § 1 i § 2 pkt 1, 2, 5 i 7, art. 100, art. 101) stosuje się odpowiednio do należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, zaś na podstawie art. 32 ustawy systemowej - także do składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na ubezpieczenie zdrowotne.

Stosownie zaś do wskazanych wyżej przepisów Ordynacji podatkowej (przy odpowiednim ich stosowaniu) spadkobiercy ubezpieczonego przejmują przewidziane w przepisach dotyczących ubezpieczenia społecznego, majątkowe prawa i obowiązki spadkodawcy (art. 97 § 1 o.p.). Do odpowiedzialności spadkobierców za zobowiązania spadkodawcy stosuje się przepisy kodeksu cywilnego o przyjęciu i odrzuceniu spadku oraz o odpowiedzialności za długi spadkowe (art. 98 § 1 o.p.). Odpowiedzialność spadkobierców obejmuje znane na dzień otwarcia spadku (dzień zgonu płatnika) zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy, z tytułu odsetek za zwłokę naliczanymi do dnia otwarcia spadku, z tytułu opłaty prolongacyjnej oraz z tytułu kosztów upomnienia oraz kosztów postępowania egzekucyjnego (art. 98 § 2 pkt 1, 2, 5, 7 oraz art. 101 § 1 o.p.).

Z kolei kwestię przedawnienia należności z tytułu składek reguluje art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który po nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 16 września 2011 roku o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. nr 232, poz. 1378) - od 1 stycznia 2012 roku - stanowi, że należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne. Przepisy ustawy z dnia 16 września 2011 roku w sposób wyraźny uregulowały kwestie intertemporalne, dotyczące przedawnienia należności wymagalnych przed wejściem ustawy w życie. Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy zmieniającej, do przedawnienia należności z tytułu składek, o których mowa w art. 24 ust. 2 ustawy systemowej, którego bieg rozpoczął się przed 1 stycznia 2012 roku, stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 16 września 2011 roku z tym, że bieg przedawnienia rozpoczyna się od 1 stycznia 2012 roku. Jeśli natomiast przedawnienie rozpoczęte przed 1 stycznia 2012 r. nastąpiłoby zgodnie z przepisami dotychczasowymi, to przedawnienia następuje z upływem tego wcześniejszego terminu. Z powołanych regulacji wynika, że należności składkowe, które nie uległy przedawnieniu na 1 stycznia 2012 roku, według przepisów dotychczasowych przewidujących dziesięcioletni okres przedawnienia, są nadal wymagalne. Jednocześnie należy zauważyć, że w przypadku wydania przez Zakład decyzji ustalającej obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym, podstawę wymiaru składek lub obowiązek opłacania składek na te ubezpieczenia, bieg terminu przedawnienia ulega zawieszeniu od dnia wszczęcia postępowania do dnia, w którym decyzja stała się prawomocna (art. 24 ust. 5f ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Ponadto, w myśl art. 24 ust. 6 cytowanej ustawy bieg terminu przedawnienia, o którym mowa w ust. 4, ulega zawieszeniu od dnia śmierci spadkodawcy do dnia uprawomocnienia się postanowienia sądu o stwierdzeniu nabyci spadku albo (...), nie dłużej jednak niż do dnia, w którym upłynęły 2 lata od śmierci spadkodawcy.

Sąd Okręgowy wskazał, że okoliczności zawieszające bieg terminu przedawnienia były następujące:

- wydanie 18 stycznia 2007 r. (prawomocnej z 7 marca 2007 r.) decyzji stwierdzającej obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 16 grudnia 2002 r.;
- wydanie 11 marca 2009 r. (prawomocnej z dniem 30 kwietnia 2009 r.) decyzji stwierdzającej istnienie na koncie płatnika zadłużenia z tytułu nieopłaconych składek na FUS i FP za okres do lutego 2009 r.;
- okres od dnia śmierci spadkodawcy (tj. od 17 lipca 2015 r.) do dnia uprawomocnienia się postanowienia sądu o stwierdzenie nabycia spadku (tj. do 12 sierpnia 2016 r.);
- od momentu odbioru przez spadkobierców zawiadomienia o wszczęciu postępowaniu, tj. przez W. D. (1) 19 września 2016 r., M. K. od 13 września i T. D. od 19 września 2016 r. (do chwili obecnej).

W ocenie Sądu Okręgowego mając na uwadze powyższe okresy zawieszenia biegu terminu przedawnienia z dniem 1 stycznia 2017 r. nie doszło do przedawnienia zaległych składek.

Zdaniem Sądu Okręgowego zniesienia małżeńskiej wspólności ustawowej nie ma znaczenia w niniejszej sprawie. Przedmiotem decyzji jest bowiem przeniesienie odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu zaległych składek na spadkobierców zmarłego W. D. (2), a nie na małżonka niebędącego płatnikiem składek za zaległości składkowe drugiej osoby pozostającej w związku małżeńskim.

W ocenie Sądu Okręgowego brak jest podstaw do uznania, że W. D. (2) w latach 2000–2014 podlegał ubezpieczeniom z tytułu zatrudnienia pracowniczego. Nie wynika to z przedłożonych dokumentów, ani też z zeznań świadków.

Ponadto Sąd Okręgowy wskazał, że według decyzji z 18 stycznia 2007 r. W. D. (2) - od dnia 16 grudnia 2002 r. – został wyłączony z ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia pracowniczego. W konsekwencji (drugą decyzją z 18 stycznia 2007 r.) organ rentowy stwierdził, że W. D. (2) podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu) od 16 grudnia 2002 r. – z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. W. D. (2) nie zaskarżył tych decyzji.

Apelacje od wyroku Sądu Okręgowego złożyli odwołujący się. Zaskarżyli powyższy wyrok w całości. Zarzucili mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego tj.

a) art. 24 ust 4 u.s.u.s. poprzez ich niezastosowanie, podczas gdy przedawnienie wszystkich składek zmarłego W. D. (2) nastąpiło z dniem 1 stycznia 2017 r., zatem cała należność która została przeniesiona na jego spadkobierców nie może być egzekwowana.

b) art. 29 § 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (dalej: o.p.) w zw. z art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (dalej u.s.u.s.) poprzez ich niezastosowanie, podczas gdy pomiędzy W. D. (1) a W. D. (2) została zniesiona małżeńska wspólność ustawowa orzeczona wyrokiem Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 27.02.2004 r. w sprawie o sygn. akt IV RC 1255/03, co w konsekwencji wyłącza odpowiedzialność małżonka za zaległości w opłaceniu składek.

2. naruszenie przepisów prawa procesowego, mającego wpływ na treść orzeczenia tj.

a) art. 328 § 2 k.p.c. poprzez wadliwe sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego wyroku, tj. w sposób, który uniemożliwia ocenę i kontrolę toku rozumowania sądu I instancji, w zakresie dowodów, na których sąd się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności, w szczególności poprzez:

- brak odniesienia Sądu Okręgowego w zakresie dokonywania składek na fundusz społeczny oraz fundusz pracy w Spółce (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B., sposobu ich opłacania, osoby odpowiedzialnej za opłacanie powyższych składek w Spółce (...) Sp. z o.o., a także prowadzenia księgowości oraz osoby odpowiedzialnej za jej prowadzenie.

Z uwagi na powyższe, pełnomocnik skarżących wniósł o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w B. z 12.12.2016 r. w sprawie 010000/71/2016-RED-4- (...) -SG;

2) zasądzenie od organu rentowego solidarnie na rzecz odwołujących się kosztów procesów, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych za obie instancje;

ewentualnie:

3) uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

W ocenie skarżących przedawnienie wszystkich zaległych składek do uiszczenia których był zobowiązany zmarły W. D. (2) nastąpiło z 1.01.2017 r.. Wskazali, że zaległości zmarłego powstały w okresie od czerwca 2005 r. do lipca 2011 r., tj. w okresie kiedy obowiązywał 10-letni termin przedawnienia. Z uwagi na fakt, że należności z tytułu składek nie przedawniły się do 1 stycznia 2012 r. (przed tą datą rozpoczął się ich bieg), zgodnie z przepisami przejściowymi, bieg ich przedawnienia rozpoczął się 1 stycznia 2012 r. i zakończył się 1 stycznia 2017 r. Na tej podstawie, na chwilę złożenia odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz momentu wydania zaskarżonego wyroku, cała należność, która została przeniesiona na spadkobierców W. D. (2) uległa przedawnieniu i nie może być egzekwowana przez organ rentowy.

Skarżący wskazali na treść art. 29 § 2 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 u.s.u.s., Zdaniem apelacji przytoczony przepis Ordynacji podatkowej ogranicza czasowo odpowiedzialność małżonka niebędącego płatnikiem składek za zaległości składowe osoby, z którą jest on w związku małżeńskim. Skutki prawne zniesienia wspólności majątkowej nie odnoszą się do zobowiązań składkowych powstałych przed dniem zniesienia wspólności majątkowej prawomocnym wyrokiem sądu. T. samym - a contrario - małżonek płatnika nie odpowiada za zobowiązania składkowe powstałe po dniu uprawomocnienia się wyroku znoszącego współwłasność majątkową małżeńską (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 20 lipca 2015 r. sygn. akt III A Ua 1332/14).

Według skarżących w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy w Białymstoku w żaden sposób nie odniósł się do kwestii związanych „z dokonywaniem składek na fundusz społeczny oraz fundusz pracy w spółce (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B., sposobu ich opłacania, osoby odpowiedzialnej za opłacanie powyższych składek w Spółce (...) Sp. z o.o., a także prowadzenia księgowości oraz osoby odpowiedzialnej za jej prowadzenie. Na powyższe okoliczności zeznawali świadkowie M. D. oraz K. P.. Sąd w sporządzonym uzasadnieniu nie odniósł się do ich zeznań.”

Skarżący wskazali, że w następstwie stosunku korporacyjnego często dochodzi do nawiązania dodatkowego stosunku obligacyjnego pomiędzy członkiem zarządu a spółką, np. umowy o pracę lub kontraktu menedżerskiego. Taka decyzja rzutuje na konsekwencje w sferze obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i zdrowotnego. W razie zatrudnienia w ramach stosunku pracy, członek zarządu występuje wobec spółki w podwójnej roli - jako członek jej organu zarządczego i jako pracownik.

W apelacji wskazano, że niezbędne jest również ustalenie osób odpowiedzialnych za opłacanie składek, a także odpowiedzialnych za prowadzenie księgowości. W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy w Białymstoku ustalił jedynie, w oparciu o przedłożoną przez odwołujących się dokumentację, że zmarły W. D. (1) pełnił funkcję prezesa w (...) Sp. z o.o. oraz że był on zatrudniony na podstawie umowy o pracę, a tym samym że podlegał obowiązkowym składkom społecznym oraz na fundusz pracy. Nie zostały natomiast ustalone istotne okoliczności związane ze sposobem opłacania powyższych składek. Brak odniesienia się przez sąd do powyższych kwestii stanowi naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść wyroku.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Organ rentowy wskazał, że do odpowiedzialności spadkobierców za ww. zobowiązania stosuje się przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. t.j. 2016.380 ze zm.), zwanej dalej k.c., o przyjęciu i odrzuceniu spadku oraz o odpowiedzialności za długi spadkowe. Do przedmiotowej sytuacji ma zastosowanie w szczególności art. 1031 § 1 k.c., który stanowi iż w razie prostego przyjęcia spadku, spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe bez ograniczenia. Do chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą solidarną odpowiedzialność za długi spadkowe - art. 1034 § 1 k.c.

Zdaniem organu rentowego brak jest podstaw do kwestionowania faktu podlegania ubezpieczeniom społecznym zmarłego W. D. (2) na etapie postępowania w przedmiocie odpowiedzialności odwołujących jako spadkobierców. Szczególnie, że jak zauważył sąd orzekający w sprawie jest on związany prawomocnymi decyzjami Zakładu. Faktu wykonywania pracy w ramach zatrudnienia pracowniczego w latach 2000-2014 nie potwierdzili też słuchani w sprawie świadkowie. Skoro zatem spadek po zmarłym nabyli z mocy ustawy, postanowieniem Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 21.07.2016r., sygn. II Ns 2519/16 - żona W. D. (1) w 1/3 części, M. K. w 1/3 części oraz T. D. w 1/3 części, przyjąć należy, iż to odwołujący ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania zmarłego W. D. (2).

Organ rentowy podniósł, że apelujący uzasadniając zarzut naruszenia art. 24 ust. 4 ustawy o s.u.s. nie dokonał interpretacji tego przepisu w sposób odmienny niż sąd orzekający w niniejszej sprawie. Pominął jednak okoliczność, iż art. 24 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przewiduje przypadki zawieszenia biegu terminu przedawnienia. I tak, zgodnie z zapisem art. 24 ust. 5f ustawy, w przypadku wydania przez Zakład decyzji ustalającej obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym, podstawę wymiaru składek lub obowiązek opłacania składek na te

ubezpieczenia, bieg terminu przedawnienia ulega zwieszeniu od dnia wszczęcia postępowania do dnia, w którym decyzja stała się prawomocna. Natomiast w myśl art. 24 ust. 6 cyt. ustawy bieg terminu przedawnienia, o którym mowa w ust. 4, ulega zawieszeniu od dnia śmierci spadkodawcy do dnia uprawomocnienia się postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku albo (...), nie dłużej jednak niż do dnia, w którym upłynęły 2 lata od śmierci spadkodawcy. Dodany ustawą z dnia 28.04.2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw - art. 24 ust. 5f-zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy zmieniającej będzie miał zastosowanie do należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, nieopłaconych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, jeżeli nie upłynął jeszcze termin ich dochodzenia. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, okoliczności uzasadniające zawieszenie biegu terminu przedawnienia, określone w art. 24 ust. 5f i 6 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, uwzględnia się również wtedy, gdy okoliczności te wystąpiły przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ust. 2. Dokonując ustaleń faktycznych co do zaistnienia w niniejszej sprawie zdarzeń zawieszających bieg terminu przedawnienia, prawidłowo Sąd zastosował przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - art. 24 regulujący instytucję przedawnienia, w tym zawieszenia biegu terminu przedawnienia.

Organ rentowy wskazał, że sąd odniósł się też do twierdzeń odwołujących w zakresie wyłączenia odpowiedzialności W. D. (1) w związku ze zniesieniem małżeńskiej wspólności ustawowej wyrokiem z 27 lutego 2004 r. wskazując, iż powyższa okoliczność nie ma znaczenia w niniejszej sprawie, bowiem przedmiotem sprawy jest przeniesienie odpowiedzialności na spadkobierców zobowiązań z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne i fundusz pracy po zmarłym W. D. (2), a nie odpowiedzialność małżonka niebędącego płatnikiem składek za zaległości składkowe drugiej osoby pozostającej w związku małżeńskim. Formułując zarzut naruszenia art. 29 § 2 pkt 2 Ordynacji podatkowej apelujący nie wskazał jakie miałyby to mieć znaczenie w sprawie, skoro przedmiotem sporu jest odpowiedzialność spadkobierców.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. poprzez wadliwe sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego wyroku organ rentowy zwrócił uwagę, że w sprawach ubezpieczeń społecznych obowiązuje zasada, że przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza treść decyzji organu rentowego, od której wniesiono odwołanie i tylko w tym zakresie podlega ona kontroli sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności jak i merytorycznej zasadności.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Wbrew zarzutom apelacji uzasadnienie zostało sporządzone zgodnie z wymogami określonymi w art. 328 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy przedstawił ustalenia faktyczne adekwatne do zakresu sprawy przedstawionej po osąd. W odniesieniu do spornej okoliczności, to jest czy W. D. (2) był zatrudniony na podstawie umowy o pracę, a w konsekwencji czy podlegał ubezpieczeniu z tytułu stosunku pracy sąd pierwszej instancji wskazał jakim dowodom dał wiarę, a jakim nie. Z uzasadnienia wyraźnie wynika, że brak jest jednoznacznych dowodów świadczących o istnieniu stosunku pracy, a prawomocne decyzje wyłączały z ubezpieczenia na podstawie stosunku pracy i stwierdzały podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu powadzenia pozarolniczej działalności. Sąd Okręgowy szczegółowo wyjaśnił też podstawę prawną rozstrzygnięcia i przytoczył odpowiednie przepisy prawa.

Tak jak wskazuje się w odpowiedzi na apelację przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza treść decyzji organu rentowego, od której wniesiono odwołanie i tylko w tym zakresie podlega ona kontroli sądu.

Nie ma żadnego powodu aby ustalać czy jakaś osoba nie dopełniła obowiązku opłacenia składek w znaczeniu technicznym, to jest czy prawidłowo działała księgowość lub biuro rachunkowe. Składki na ubezpieczenia społeczne osób prowadzących pozarolniczą działalność, finansują w całości, z własnych środków, sami ubezpieczeni (art. 16 ust. 4 pkt 1 u.s.u.s.). Ubezpieczony zobowiązany do opłacenia składek na własne ubezpieczenia społeczne jest płatnikiem składek (art. 4 pkt 2 lit d) u.s.u.s.). Obowiązek obliczenia, rozliczenia i przekazania składek do Zakładu w całości obciąża płatnika składek (art. 17 ust. 1 u.s.u.s.). Z powyższego wynika, że W. D. (2) jako osobę prowadzącą pozarolniczą działalność obciążał obowiązek uiszczenia składek (sfinansowania i spowodowania przekazania do ZUS). Natomiast w zakresie tego obowiązku względem organu rentowego nie ma znaczenia czy nieopłacenie wynika z zaniedbań osób, którym powierzono opłacanie składek. Takie osoby nie ponoszą odpowiedzialności za składki wobec ZUS. Jeżeli ich

działanie wyrządziło szkodę to możliwa jest odpowiedzialność wobec płatnika w zakresie uzależnionym od rodzaju stosunku prawnego łączącego płatnika z osobami, do których zadań należało naliczenie i odprowadzenie składek w imieniu i na rzecz płatnika.

Nie doszło też do naruszenia przepisów prawa materialnego. Szczegółowe wyjaśnienie podstaw rozstrzygnięcia w tym względzie zawiera uzasadnienie sądu pierwszej instancji. Dodatkowo niebudzące wątpliwości stanowisko przedstawione zostało w odpowiedzi na apelację. Wszystkie argumenty prawne zostały przedstawione. Mimo to apelacja wykazuje niezrozumienie, że bieg przedawnienia w określonych sytuacjach może ulegać zawieszeniu. Zawieszenie powoduje, że okres przedawnieniu przedłuża się o okres zawieszenia. Taka sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie.

Jedynie uwagi odnoszące się do uzasadnienia sądu pierwszej instancji są takie, że nie przedstawia ono szczegółowego dziennego rozliczenia okresów przedawnienia, a także nie uwzględnia tego, że zawieszenie związane z wydaniem decyzji z 11.03.2009 r. dotyczy tylko składek za luty 2009 r.

Składki za najwcześniejszy okres powinny być uiszczone do 10 lipca 2005 r. (art. 47 ust. 1 pkt 1 u.s.u.s.). Od tego dnia zaczął biec termin przedawnienia. Stwierdzenie, że nie przedawniły się składki za okres najwcześniejszy prowadzi do stwierdzenia, że nie przedawniły się też składki za okresy późniejsze.

Zawieszenie biegu przedawnienia składek na podstawie art. 24 ust. 5f u.s.u.s. nastąpiło w okresie od 18.01.2007 r. do 7.03. (...). (49 dni). Natomiast postępowanie związane z wydaniem decyzji z 11.03.2009 r. zawieszało bieg przedawnienia jedynie odnośnie do składek za luty 2009 r. ponieważ dotyczyło tylko tego okresu.

Z tego wynikałoby, że okres przedawnienia składek za czerwiec 2005 r. upływał 28.08.2015 r. Tak określona data wynika z doliczenia 49 dni po 10 lipca 2015 r.

W. D. (2) zmarł 17.07.2015 r. Oznacza to, że w sytuacji kiedy nie upłynął jeszcze okres przedawnienia nastąpiło kolejne jego zawieszenie na podstawie art. 24 ust. 6 u.s.u.s. Zawieszenie to obejmuje okres od dnia śmierci spadkodawcy do dnia uprawomocnienia się postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku – od 17.07.2015 r. do 12.08.2016 r. (1 rok i 27 dni). W takiej sytuacji upływ okresu przedawnienia „przesunął się” do 24.09.2016 r. Tak określona data wynika z doliczenia 1 roku i 27 dni po 28 sierpnia 2015 r.

W czasie biegu przedawnienia (przed 24.09.2016 r.) zostało wszczęte postępowanie dotyczące odpowiedzialności osób trzecich za zobowiązania składkowe W. D. (2). Spadkobiercy zostali zawiadomieni o wszczęciu postępowania najpóźniej 19.09.2016 r., czyli w okresie biegu przedawnienia nastąpiło kolejne jego zawieszenie z mocy art. 24 ust. 5 f u.s.u.s. W konsekwencji do dnia wydania zaskarżonej decyzji przedawnienie nie nastąpiło. Dodatkowo wskazać należy, że organ rentowy miał 5 lat na wydanie decyzji od dnia powstania zaległości składkowej, czyli w tym wypadku od dnia śmierci W. D. (2) (art. 118 § 1 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 i 32 u.s.u.s.).

Błędny jest w konsekwencji zarzut naruszenia art. 24 ust. 4 u.s.u.s. Jeszcze raz przypomnieć należy, że okres przedawnienia należności składkowych może ulegać zawieszeniu. Ponadto wskazać należy, że odnośnie przedawnienia zastosowanie miał art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 2011 roku o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. nr 232, poz. 1378). Z przepisu tego wynika, że okres przedawnienia zaległości powstałych przed 1.01.2012 wynosi 5 lat i liczy się od tej daty. Z tym, że okres przedawnienia wynosi dziesięć lat, o ile okres dziesięcioletni upływałby przed 1.01.2017 r. Tak więc, w niniejszej sprawie, okres przedawnienia najwcześniejszych zaległości składkowych upływałby 10.07.2015 r., gdyby nie wskazane wyżej zawieszenie biegu przedawnienia.

Nie jest także zasadny zarzut naruszenia art. 29 § 2 Ordynacji podatkowej. Kwestie odnoszące się do tego zarzutu zostały jednoznacznie wyjaśnione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Jeszcze raz podkreślić należy, że art. 29 § 1 Ordynacji podatkowej określa inne podstawy odpowiedzialności niż przepis art. 97 § 1 i art. 98 § 1 Ordynacji. Art. 29 § 2 Ordynacji podatkowej nie wyklucza odpowiedzialności małżonka jako spadkobiercy. Podstawą odpowiedzialności przewidzianej w art. 29 § 1 Ordynacji podatkowej jest pozostawanie w związku małżeńskim. Odpowiedzialność ta

odnosi się tylko do określonej masy majątkowej, to jest majątku wspólnego. Odpowiedzialność tym majątkiem jest wyłączona w odniesieniu do zobowiązań powstałych po zniesieniu wspólności majątkowej. Tak więc nie można mówić o odpowiedzialności W. D. (1) jako małżonka płatnika.

Nie oznacza to jednak, że zniesienie wspólności małżeńskiej uniemożliwia powstanie tej odpowiedzialności z innego tytułu. To jest odpowiedzialności nie jako małżonka tylko jako spadkobiercy. Podkreślić należy, że również małżonek rozwiedziony odpowiadałby za długi składkowe byłego małżonka, gdy był spadkobiercą testamentowym. Odpowiedzialność spadkobierców wynika z art. 97 § 1 i art. 98 § 1 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 i 32 us.u.s. Podstawą tej odpowiedzialności jest powołanie do dziedziczenia zarówno ustawowe jak i testamentowe. W tej kwestii nie ma znaczenia okoliczność czy i kiedy ustała wspólność majątkowa małżeńska.

W tym stanie rzeczy apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu orzeczono stosownie do zasady odpowiedzialności za wynik procesu, wyrażonej w art. 98 § 1 k.p.c. Organ rentowy poniósł koszty zastępstwa procesowego radcy prawnego. Wysokość tych kosztów w minimalnej wysokości ustalono na podstawie § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t. j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265).

Alicja Sołowińska S. D. Elżbieta Zarzecka